

Práce s Romy: Účast a posílení místních komunit

Shrnutí

/// *Listina základních práv Evropské unie vymezuje práva, která jsou obzvláště relevantní pro osoby romského původu. Nejdůležitější je zákaz diskriminace (článek 21).*

Navzdory úsilí o zlepšení sociální a hospodářské integrace Romů v Evropské unii (EU) vyvíjenému na vnitrostátní, evropské i mezinárodní úrovni mnozí Romové i nadále čelí velké chudobě, hlubokému sociálnímu vyloučení a diskriminaci. To často vede k omezenému přístupu ke kvalitnímu vzdělání, pracovním příležitostem a službám, nízkým příjmům, podprůměrným podmínkám bydlení, špatnému zdravotnímu stavu a kratší očekávané délce života. Tyto problémy rovněž přinášejí často nepřekonatelné překážky při uplatňování základních práv zaručených v Listině základních práv Evropské unie.

V posledních letech se EU v rostoucí míře zapojila do snahy o zlepšení sociálního začleňování Romů a do boje proti diskriminaci a nesnášenlivosti vůči Romům. Zlomový bod přišel v dubnu 2011, kdy Evropská komise, ve snaze dosáhnout hmatatelnější změny, přišla s rámcem EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020.¹ Rámec vyzývá členské státy EU k vypracování specifických vnitrostátních strategií integrace Romů nebo integrovaných souborů opatření s cílem zlepšit začleňování Romů v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení a zdraví. V prosinci 2013 Rada EU vydala doporučení o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech, ve kterém uvádla, že je potřeba podpořit „aktivní občanství Romů prosazováním jejich sociální, hospodářské,

politické a kulturní účasti ve společnosti, a to i na místní úrovni“.² Evropská komise každý rok hodnotí pokrok, kterého bylo dosaženo při provádění uvedeného doporučení.³

Agentura EU pro základní práva se v roce 2010 a 2011 účastnila pracovní skupiny Evropské komise pro integraci Romů a poskytla statistické důkazy vyplývající z provedeného průzkumu⁴ o situaci Romů. Tato data však nedokázala vysvětlit, proč investice Evropské unie do začlenění Romů nepřinesly očekávané výsledky. Agentura tudíž připravila víceletý výzkumný projekt, jehož cílem je identifikovat překážky, které brání úspěšným investicím do začlenění Romů, a identifikovat faktory přispívající k tomu, aby investice do začlenění Romů byly úspěšné, a pochopit působení těchto překážek a určujících faktorů. Projekt nazvaný „Local Engagement for Roma Inclusion“ (Místní zapojení pro začleňování Romů) byl realizován na 21 místech v 11 členských státech EU a zkoumal, jak je dodržována a uplatňována v praxi zásada č. 10 o aktivní účasti Romů ze společných základních zásad týkajících se začleňování Romů.⁵

1 Evropská komise (2011), *Rámec EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů do roku 2020*, KOM(2011) 173 v konečném znění, v Bruselu dne 5. dubna 2011.

2 Rada Evropské unie (2013), doporučení Rady 378/1 ze dne 9. prosince 2013 o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech, Úř. věst. 2013 C 378, s. 378/6.

3 Blíže viz webové stránky Komise o integraci Romů v zemích EU na adrese [Roma integration in EU countries](#).

4 FRA (2009), *EU-MIDIS – Zpráva Zaměřeno na údaje: Romové*, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie (Úřad pro publikace).

5 Rada Evropské unie, závěry Rady o začleňování Romů. 2947. zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele, Lucemburk, 8. června 2009, Společné základní zásady týkající se začleňování Romů projednané na prvním zasedání integrované evropské platformy začleňování Romů, duben 2009.

Výzkum je rovněž důležitý, protože hlubší porozumění určujícím faktorům a překážkám integračního úsilí na místní úrovni je zásadní pro přípravu a monitorování provádění opatření v reakci na vnitrostátní a evropské politické rámce, včetně Rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů, směrnice o rasové rovnosti a právních předpisů EU proti diskriminaci.

Tento projekt podporuje zapojení Romů na místní úrovni zlepšováním jejich schopnosti účastnit se jako rovnocennější partneri jednání s místními správami a občanskou společností. Metodika zahrnuje návržení, plánování, provádění a monitorování různorodých intervencí malého rozsahu v různých oblastech, od vzdělávání po zaměstnanost, zdravotní péči, bydlení, kulturu atd. Tyto intervence byly z pohledu výzkumu důležitým nástrojem pro získávání údajů a informací. Z pohledu zúčastněných romských komunit byly tyto intervence zásadním výstupem projektu, protože komunity mohly samy stanovit priority a provádět opatření s podporou odborníků pracujících v terénu a místních úřadů. Příprava činností projektu rovněž pomohla upozornit na výzvy, kterým Romové, Sintiové a další romské a kočovnické skupiny každodenně čelí, a zvýšit tudíž povědomí o diskriminaci a nesnášenlivosti vůči Romům. Příмым výsledkem výzkumného procesu je podpora způsobů spolupráce a jednání mezi místními úřady a romskými komunitami, v mnoha případech tam, kde takové interakce dříve neexistovaly. Lidé se naučili jak vyjadřovat svoje potřeby a pracovat společně na nalezení společných řešení problémů v oblasti integrace na místní úrovni. V tomto ohledu jsou i poučení z pokusů a omylů, k nimž v průběhu výzkumného procesu při navazování spolupráce mezi místními úřady, Romy a ostatními obyvateli došlo, cennými zkušenostmi, které odhalují komplexnost a obtížnost úsilí o začlenění na místní úrovni.

Předložené důkazy mohou Evropské unii a jejím členským státům pomáhat při zlepšování politik, včetně návržení finančních nástrojů, za účelem podpory smysluplné účasti Romů na opatřeních, která mají zlepšit jejich sociální začlenění.

Hlavními cíli výzkumu tudíž bylo:

- zjistit a pochopit, co funguje a co nefunguje v případě opatření v oblasti začleňování Romů na místní úrovni, a zjistit a pochopit důvody, proč tomu tak je,

- získat bližší informace o celém procesu úsilí o integraci Romů na místní úrovni, včetně toho, jak komunity a místní úřady stanovují priority, jak místní zúčastněné strany dosahují konsensu, jak přesně se lidé účastní a jaké úlohy zastávají,
- podpořit účast komunit na úsilí o začlenění a prozkoumat, jak mohou být uplatněny různé způsoby účasti,
- zjistit, zda větší účast příslušníků komunity na úsilí vyvíjeném na místní úrovni může vést k lepším výsledkům v oblasti integrace nebo lépe navrženým iniciativám na místní úrovni.

Hlavní zpráva se zabývá pochopením a zkoumáním procesu začleňování Romů na místní úrovni. Identifikuje hlavní určující faktory a překážky úsilí o začlenění Romů na místní úrovni, jinými slovy jde o poznání, co při začleňování Romů funguje a co ne a proč. Výzkum byl připraven v souvislosti se začleňováním Romů, ale jeho logika a metodika je relevantní i v případě problémů, které se netýkají romských komunit. Participativní přístupy k opatřením a přípravě strategie na místní úrovni mají potenciál zlepšit politiky a projekty zabývající se jinými ohroženými skupinami, jako jsou osoby se zdravotním postižením, děti, lidé bez domova, migranti a uprchlíci, i politiky a projekty určené obecné populaci. Tyto postupy mohou rovněž pomáhat s posilováním postavení občanů, pokud jde o domáhání se vlastních práv a zlepšování vlastní situace na místní úrovni.

Tato souhrnná zpráva představuje klíčová zjištění vyplývající z výzkumu v terénu a stanoviska FRA, která z nich vyplývají. Hlavní zpráva nazvaná *Working with Roma: Participation and Empowerment of local communities* (Práce s Romy: Účast a posílení místních komunit) předkládá podrobná zjištění vyplývající z výzkumu v terénu. Kromě toho jsou k hlavní zprávě připojené a na webové stránce projektu dostupné studie z 21 lokalit v 11 zúčastněných členských státech EU i videa a další materiály.⁶

⁶ Viz FRA (2018), *Working with Roma: Participation and empowerment of local communities*, Lucemburk, Úřad pro publikace. [Webová stránka projektu](#) je k dispozici na webových stránkách FRA.

Klíčová zjištění průzkumu a stanoviska agentury FRA

Výzkum přináší velké množství informací o sociálním začlenění a integraci Romů v praxi. Jak poukazují mnohé studie z jednotlivých lokalit, smysluplné a hmatatelné změny lze dosáhnout, místní komunity lze posílit a místní úřady se mohou stát odpovědnějšími a efektivnějšími při práci na ochraně a prosazování práv svých místních občanů. Výzkum navíc ukazuje, že participativní procesy, které posilují úlohu místních občanů v rozhodovacích procesech, mohou být důležitým nástrojem v procesech sociálního začlenění. Pochopení komplexnosti sociálního začlenění a vyloučení může přispět k zasažení dalších existujících údajů do kontextu a sloužit jako první krok na cestě k vyřešení skutečných problémů v praxi.

Prosazování smysluplné účasti Romů na činnostech, které se jich týkají

Účast je jednou z deseti „společných základních zásad Evropské unie týkajících se začleňování Romů“. Účast Romů na přípravě projektů, strategií a snah o začlenění na místní úrovni, které mají Romové podporovat, je zásadní pro jejich úspěšnou realizaci. Způsoby účasti se mohou lišit co do hloubky a intenzity. Orgány veřejné správy mohou například přizvat obyvatele k účasti na pořádaných zasedáních nebo obyvatele mohou být podporováni v tom, aby se zapojili do rozhodovacích procesů, nebo mohou být požádáni o účast na provádění opatření. Výzkum ukazuje, že vytvořit prostor pro to, aby lidé spolu mohli smysluplně pracovat, naučit se dělat kompromisy a nalézat společná řešení může být obtížné. Umožnit to tudíž vyžaduje zkušenosti a dovednosti.

Vzbudit v místních obyvatelech zájem a zapojit je do iniciativ může být náročné. Lidé chtějí vědět, jak mohou plánovaná opatření vyřešit jejich nejnaléhavější potřeby, a účast v projektech se občas může jevit jako něco, co s jejich každodenními problémy nemá nic společného. Dosažení dohody o určitých cílech a předložení konkrétních výsledků, které mají pro lidi hmatatelné přínosy, jakkoliv malé, je způsobem, jak zajistit účast v projektech a dalších aktivitách v oblasti začleňování. Před přijetím abstraktnějších forem opatření zaměřujících se na rozvoj komunity může být rovněž důležité uspokojení základních potřeb, jako je vhodné bydlení, přístup ke zdravotní péči, vzdělání a zaměstnání. Výzkum ukazuje, že pro udržení zapojení místních obyvatel je zásadní budování důvěry u romských komunit

a místních úřadů, překonání vzorců, kdy je účast pouhým rituálem, vyřešení sporů nebo rostoucího napětí a vědomí, že účast nelze vynucovat silou.

Lille – sociální pracovníci z AFEJI se účastní jednání diskusních skupin u domů romských rodin. Diskusní skupiny umožnily Romům vyjádřit jejich obavy, potřeby a nápady (© FRA)

To je důležité, protože mnohé obce a místní komunity jsou frustrované po letech omezeného nebo nulového pokroku v začleňování Romů. Jen málo obcí je ochotných nebo schopných značně investovat do změny a komunity nejsou vždy motivované aktivně se zapojit. Výzkum ukazuje, že zaměření na úspěšné dřívější projekty a otevřenost a ochota některých místních úřadů jednat v oblasti začleňování Romů jsou nezbytnými podmínkami pro plánování nových aktivit a skutečné zapojení místních aktérů. Výzkum rovněž prokazuje, že vyvinutí a používání metod realizace, které odrážejí místní specifika i konkrétní potřeby dotčených osob, může vést k úspěšnějším výsledkům projektů. Obzvláště důležité je vyjít vstříc konkrétním potřebám romských žen, a tudíž jim dát skutečnou úlohu v projektech. Jinými slovy neexistuje jedno univerzální řešení začleňování Romů.

Mnohých příslušníků místní komunity se nikdy nikdo nezeptal, co potřebují, a mnozí si zvykli být pasivními příjemci projektů nebo programů sociálního začleňování, konečnými příjemci iniciativ navržených a prováděných aktéry mimo příslušnou komunitu. Účast povětšinou chápali tak, že je potřeba se dostavit na zasedání, školení či seminář nebo se nechat dočasně najmout na provádění činností, které sami nevytvořili. Vzhledem k omezené zkušenosti se smysluplnějšími formami účasti je potřeba podpořit a budovat schopnost příslušníků komunity domáhat se práva

aktivně se podílet na projektech, které se jich týkají, a mít odvahu vyjádřit své potřeby. To znamená, že vnitrostátní orgány nebo místní úřady musí rovněž zapojit odborníky, kteří umí účinně komunikovat s místními komunitami.

To vše vede k hlavnímu získanému poznatku: účast musí být smysluplná. To znamená řešit problémy, které korespondují s potřebami lidí, a přidělit jim skutečnou úlohu při stanovování a naplňování cílů vymezených ve strategiích, politikách a projektech sociálního začlenění. Místní úřady a další aktéři zabývající se prováděním projektů nebo opatření sociálního začlenění by měli zajistit, aby zvolili a uplatňovali formy účasti, které se vyvarují povrchního symbolického přístupu. Smysluplná účast jdoucí do hloubky rovněž vyžaduje čas, aby účastníci mohli rozvíjet svoje komunikační a jiné dovednosti.

Stanovisko FRA č. 1

Členské státy a zejména místní úřady potřebují vytvořit podmínky vhodné pro podporu smysluplné účasti Romů v místních snahách o začlenění. Místní úřady a všichni aktéři zabývající se prováděním projektů nebo opatření sociálního začlenění by měli jasně představit záměry a cíle, konkrétní výstupy a výsledky i mezní podmínky jakýchkoliv opatření sociálního začlenění, aby motivovali místní obyvatele a udrželi jejich zájem. Měli by rovněž vynaložit zvláštní úsilí s cílem zajistit, aby se účast nestala povrchním, symbolickým úkonem. To znamená zapojovat místní komunity a podporovat je v tom, aby se podílely na rozhodování, do kterého se tak promítnou jejich úhly pohledu na místní integrační strategie, akční plány a projekty.

Stanovisko FRA č. 2

Místní úřady a realizátoři projektů by měli zvážit genderové aspekty, aby mohli určit potenciální překážky bránící ženám v účasti na aktivitách a připravit strategie umožňující tyto překážky překonat. Při určování časového harmonogramu a místa konání schůzek a výkonu činností by se mělo přihlížet ke specifické situaci a potřebám příslušných komunit. Pozornost by rovněž měla být věnována tomu, jak se tyto faktory mohou dotknout zejména romských žen nebo dětí, jejichž dostupnost může být více omezena nebo jejichž možná účast může být ovlivněna jinými problémy.

Budování důvěry mezi komunitami pro zajištění úspěchu

Důvěra mezi zúčastněnými stranami – či chybějící důvěra – může ovlivnit realizaci projektů začleňování. Rozvíjení stávajících vztahů je důležitou součástí zapojování místních komunit. Pokud komunity důvěřují osobám realizujícím projekty, s větší pravděpodobností se budou účastnit projektových činností a otevřeně sdílet svoje myšlenky a názory; v důsledku toho pak intervence nakonec přinášejí konkrétnější a smysluplnější výsledky. Výzkum ukazuje, že případy, kdy místní intervence nesplní očekávání, pokud jde o řešení potřeb lidí, posléze vedou ke ztrátě důvěry a nakonec ke ztrátě motivace dále se aktivně účastnit.

Budování důvěry a nalezení místních „hlavních prosazovatelů“, kteří již navázali vztahy založené na důvěře s příslušnými komunitami, je obtížný a složitý proces. V místech, kde odborníci vstupují do komunit jako „někdo zvenčí“, koho místní komunity neznají, je nezbytné investovat značné množství času a energie do navazování a budování vztahů založených na důvěře. V místech, kde činnosti zaměřující se na začlenění realizují osoby, které již mají důvěru, a staví na existujících sítích a vztazích založených na důvěře, je možné činnosti zorganizovat za kratší dobu a lidi zapojit hlouběji a více participativními způsoby. Pro to, aby důvěra a účast byly udržitelné, je rovněž zásadní dosáhnout hmatatelných změn, které odpovídají potřebám komunity, a transparentním způsobem pracovat na odstraňování problémů sdílených romskou i neromskou populací.

Stara Zagora – místní obyvatelé ze čtvrti Lozenetz diskutují o ideálním bydlení a půdorysu modelového domu během jednání pracovní skupiny v únoru 2016 (©FRA)

Stanovisko FRA č. 3

Členské státy by měly mobilizovat vnitrostátní zdroje a finanční prostředky od EU na podporu místních úřadů a organizací občanské společnosti pracujících s Romy na zajištění konkrétních odpovědí na potřeby existující na místní úrovni. Měly by při práci s Romy podporovat participativní přístupy a začlenit mechanismy účasti do přípravy místních politik a strategií. Přitom by se měly opírat o existující síť a vztahy založené na důvěře, měly by věnovat pozornost úloze hlavních prosazovatelů a tomu, jak dlouho trvá vybudovat s komunitami vztahy založené na důvěře, a měly by do řešení problémů, jež jsou společné, zapojit i neromské obyvatele.

Transparentní a přístupná komunikace za účelem řízení očekávání

Vhodná a přiměřená komunikace týkající se místních politik, strategií a projektů je zásadní pro řízení očekávání místních lidí a zajištění úspěšné realizace integračních snah. To, jak jsou cíle, metody a omezení projektu sděleny místním komunitám, je v mnoha případech stejně důležité jako tyto informace samotné. Někdy mohou být informace, které jedna strana považuje za jasné a jednoduché, jinými aktéry pochopeny nebo vykládány jinak. Taková nedorozumění jsou často přičítána tomu, jak jsou nejdůležitější informace sdělovány komunitě i v rámci komunity.

Způsoby a prostředky komunikace a předávání sdělení do značné míry určuje dynamika v rámci dané lokality. Řádné porozumění této dynamice je zásadní vzhledem k tomu, že mnozí příslušníci místní komunity mají často omezené zkušenosti a možnosti, pokud jde o účast. Realizátoři projektů nesou odpovědnost za zajištění toho, aby všechny informace týkající se účasti komunit v projektech, aktivitách v oblasti začleňování nebo v místních politikách a strategiích byly účastníkům sdělovány přístupným a srozumitelným způsobem. To může zahrnovat přístupné vyjadřování v mateřském jazyce účastníků, někdy jednoduchým jazykem bez žargonu, a dostatečně časté opakování tak, aby každý stejně a plně chápal, co se plánuje, jaké činnosti budou realizovány, jak a za jakých podmínek. Výzkum dále odhaluje, že komunikace na osobní úrovni je účinnější než nepřímé skupinové komunikační kanály jako informační zpravodaje, vysílání a letáky, pokud jde

o motivování a udržení motivace místních komunit k účasti na aktivitách v oblasti začleňování.

Pro lepší řízení očekávání a dosažení společného chápání problematiky všemi zúčastněnými jsou důležitá opatření, která mají zvýšit transparentnost komunikace týkající se způsobu realizace opatření a způsobu rozhodování. Měly by být pečlivě sdělovány informace o jednotlivých úlohách, povinnostech a odpovědnosti a jejich omezení, aby se zabránilo ztrátě důvěry po případném nesplnění nerealisticky vysokých nadějí ohledně výsledků projektu nebo politiky.

Megara – starosta navštěvuje romskou čtvrť během schůzky, na které má být vysvětlen výzkumný proces a na které mají být lidé mobilizováni k účasti; ve čtvrti se často konaly informační akce (©FRA)

Stanovisko FRA č. 4

Místní úřady a realizátoři projektů by měli učinit kroky s cílem zajistit, aby informace o projektech a místních politikách byly transparentní a byly sdělovány jasně, přístupným a srozumitelným způsobem. Způsoby komunikace by měly být pečlivě zvoleny a komunikace by měla být realizována tak, aby byla vhodně řízena očekávání a podpořena účast místních obyvatel na projektech a dalších snahách o začlenění.

Věnování pozornosti vztahům v komunitě za účelem zlepšení návrhů na začlenění

Výzkum odhalil řadu zajímavých trendů, pokud jde o vztahy v komunitě, které mohou ovlivnit nejen volbu metod účasti a zapojování, ale také výsledky a úspěch místních intervencí. Výsledky projektů a způsob navrhování a provádění místních intervencí a strategií jsou ovlivňovány vztahy v rámci komunity mezi Romy, napětím mezi romskými a neromskými občany, mocenskými vztahy mezi komunitami a místními úřady, úlohou a ochotou místních úřadů a jinou dynamikou mezi různými aktéry na místní úrovni. Výzkum rovněž poukazuje na důležitost hlavních prosazovatelů, mediátorů a organizačních občanské společnosti při provádění místních intervencí.

„Hlavní prosazovatelé“ v rámci místních komunit mají často díky své úloze nebo osobnosti důležitý vliv na realizaci a úspěch místních aktivit. Mohou hrát klíčovou úlohu při motivování lidí k účasti, při budování důvěry v realizátory projektu a projektové činnosti a při zvyšování důvěryhodnosti projektů. Když projekty vezmou v úvahu takové hlavní prosazovatele, mohou pomoci s oslovením dalších příslušníků komunity a s jejich zapojením do místních aktivit a projektů.

Bologna – místní Sintiové a Romové diskutují o hlavních výzvách spojených se sociálním začleněním a o tom, že chybí osoby, které by byly mluvčími komunity, a mediátory (©FRA)

Existuje mnoho způsobů, jak posílit lidi. Během výzkumu je snaha posílit místní zúčastněné komunity tak, že je lidem nejprve položena otázka, co potřebují, následně jsou informováni o svých právech a jak jich využít a dostane se jim podpory, aby se stali hybatelem změny. Když lidé dostanou příležitost vyjádřit svoje názory v dialogu s místními úřady, získávají tak lepší šanci bojovat za svá práva a je možnost, že to povede k větší emancipaci. Místní úřady se naučí naslouchat potřebám a názorům svých občanů a místní obyvatelé se naučí mít realističtější očekávání. Ještě důležitější je, jak výzkum ukazuje, že posílením úlohy lidí lze přispět k prolomení stereotypní představy Romů v postavení věčných obětí a podpořit je v tom, aby vystupovali jako rovní s rovnými a dožadovali se svého podílu na sociálním rozvoji a pokroku. Důležitým faktorem úspěchu projektu byla v několika lokalitách zejména soustředěná snaha o posílení postavení romských žen a mládeže.

Stanovisko FRA č. 5

Členské státy a místní úřady by měly podporovat realizátory projektu v tom, aby před návrhem a realizací projektů zmapovali situaci na místní úrovni, dynamiku v komunitě a mocenské vztahy. Místní úřady by měly identifikovat „hlavní prosazovatele“ a přesvědčit je, aby oslovili komunity a podpořili důvěryhodnost snah o začlenění na místní úrovni. Místní úřady by rovněž měly vytvořit prostor pro to, aby byl vyslyšen každý hlas, a zejména vynaložit soustředěné úsilí k posílení postavení romských žen a mládeže.

Integrace participativních přístupů a flexibility do mechanismů financování a návrhu projektů

Výzkum nabízí cenné informace o tom, jak lze místní opatření v oblasti začleňování lépe navrhovat, realizovat a monitorovat, a upozorňuje na to, jakým problémům a aspektům je potřeba se vyhnout. Řada získaných zkušeností může přispět ke zlepšení využívání zdrojů pocházejících z místních rozpočtů, vnitrostátních prostředků, z evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) nebo jiných finančních zdrojů. Participativní přístupy jsou obzvláště důležité při provádění projektů v lokalitách, kde dřívější iniciativy selhaly při oslovování lidí na místní úrovni a podporování Romů a kde se komunity v minulosti vytrvale dočkávaly zklamání. Výzkum zjistil, že ke smysluplným výsledkům a ke změně situace Romů na místní úrovni by mohla vést podpora komunitních činností malého rozsahu,

včetně zvyšování povědomí o právech a kulturních interakcí, zacílení intervencí na romské i neromské občany a delší časové harmonogramy. Pro zajištění dlouhodobého udržitelného dopadu je rovněž důležité nepřipravovat místní zásahy izolovaně, nýbrž v širším kontextu projektů sociálního začlenění pro Romy a marginalizované nebo ohrožené komunity. Projekty jsou úspěšnější, pokud staví na existujících vztazích založených na důvěře a solidaritě, které podporují a zpevňují sociální vazby v rámci komunity i mezi komunitami.

Výzkum rovněž poukazuje na to, že projektům a integračním opatřením realizovaným na úrovni komunity se ne vždy dostává dostatečně dlouhých časových rámců k tomu, aby bylo možné zajistit procesy účasti, budování důvěry, školení a budování kapacit účastníků, monitorování a hodnocení nebo flexibilitu, pokud jde o úpravu zaměření nebo směřování činností. Více času a flexibility pro participativní přístupy a cyklické procesy, které umožní přezkoumat a případně upravit projekty, může být rovněž přínosem, pokud jde o dosahování dlouhodobějších, smysluplnějších výsledků.

Aktuální finanční mechanismy mají rovněž tendenci se zaměřovat na měřitelné výstupy a výsledky při určování úspěchu projektů a zajištění odpovědnosti vůči dárcům a finančním mechanismům. Nicméně ne všechny smysluplné výsledky jsou měřitelné pomocí kvantitativních ukazatelů. Podchytit důležitý dopad participativních procesů a jejich jemnější účinky, jako je posílení komunity a změny v jejích sociálních vazbách, je obtížné a obecně to nebývá do hodnocení projektů a posuzování zahrnuto. Pokud toto nebude zohledněno ve formálních mechanismech vykazování projektů, hrozí ztráta hodnoty zavádění participativních přístupů.

Pavlikeni – místní intervence zaměřující se na vzdělávací iniciativy, včetně podpory zapojení do předškolní výchovy (©FRA)

Stanovisko FRA č. 6

Kvůli zajištění dlouhodobějšího udržitelného dopadu by členské státy EU a místní úřady měly zajistit propojení mezi projekty na místní úrovni a širšími vnitrostátními, regionálními a místními integračními politikami a strategiemi.

Členské státy a místní úřady by měly zajistit, aby projekty a integrační opatření realizované na úrovni komunit nabízely dostatečně dlouhé časové rámce k tomu, aby bylo možné zajistit procesy účasti, budování důvěry, školení a budování kapacit účastníků, monitorování a hodnocení. Měly by rovněž podporovat participativní projekty, které kombinují kvantitativní vykazování výsledků s ucelnějším pojetím zapojení a účasti. Odklon od zaměření na očekávané výsledky a výstupy k procesu realizace může vést k smysluplnější změně v životech lidí, jimž mají takové projekty a činnosti pomáhat.

Tato zpráva představuje hlavní poznatky získané během projektu Agentury EU pro základní práva týkajícího se místního zapojení při začleňování Romů, který zkoumá, jak nejlépe zapojit Romy do integračních snah na místní úrovni. Projekt oslovil místní úřady a obyvatele, zejména Romy, a zkoumal, které aspekty fungují, které nefungují a proč tomu tak je. Dvacet jedna lokalit v 11 členských státech zahrnutých do výzkumu mělo rozmanité místní podmínky, potřeby a výzvy. Avšak zkušenosti ve všech z nich zdůrazňují, že zdroje je potřeba lépe využívat, aby bylo možné dosáhnout skutečného zlepšení v životech Romů v celé EU.

Tato zpráva poskytuje přehled hlavních poznatků získaných během výzkumu a nabízí příležitost zlepšit navrhování, realizaci a monitorování integračních snah na místní úrovni – ve prospěch všech osob dosud žijících na okraji společnosti, Romů i ostatních.

Další informace:

Úplné znění zprávy FRA *Working with Roma: participation and empowerment of local communities* viz: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/empowering-roma>.

Další informace o projektu, včetně místních případových studií v angličtině a národních jazycích, i videa z jednotlivých zúčastněných lokalit a další materiály lze najít na webové stránce projektu: <http://fra.europa.eu/en/project/2015/local-engagement-roma-inclusion-leri-multi-annual-roma-programme>.

Viz také související publikace FRA:

- FRA (2018), *Transition from education to employment of young Roma in nine EU Member States*, Lucemburk, Úřad pro publikace (k dispozici v angličtině)
- FRA (2018), *Anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion*, Lucemburk, Úřad pro publikace (k dispozici v angličtině)
- FRA (2016), *Druhé šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Romové – vybrané výsledky*, Lucemburk, Úřad pro publikace (k dispozici v 22 jazycích)

Přehled činnosti FRA týkající se práv Romů lze najít na adrese: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>.

Úřad pro publikace

FRA – AGENTURA EVROPSKÉ UNIE PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vídeň – Rakousko
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Fotografie (titulní strana a v textu, zleva doprava):
© FRA-LERI_Stara_Zagora; FRA-LERI_Hrabusice; FRA-LERI_Sokolov.

V případě jakéhokoliv využití fotografií nebo jiného materiálu,
který není chráněn autorskými právy FRA,
je třeba požádat o svolení přímo nositele autorských práv.

Print: ISBN 978-92-9474-471-5, doi:10.2811/302777
PDF: ISBN 978-92-9474-484-5, doi:10.2811/294703